

aan	kopie aan	datum
AB	-	03-06-2020
van	Eenheid en team	bijlage(n)
DB	DB	Detailuitwerking scenario's financieel
onderwerp	kenmerk	
Van Bestuursakkoord naar Meerjarenverkenning 2021-2030		

Van Bestuursakkoord naar MeerJarenVerkenning 2021-2030 op basis van een blauwgroene koers

1 Bestuursakkoord als vertrekpunt

Waterschap Vechtstromen werkt samen met partners en inwoners aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor veilig, voldoende en schoon water in Twente, het Vechtdal en Zuidoost Drenthe.

Door het veranderende klimaat, toenemende eisen aan de waterkwaliteit, de noodzaak tot vermindering van de CO₂-uitstoot (duurzaamheid) in combinatie met de beheeropgave op de rioolwaterzuiveringen (rwzi) en in het watersysteem staan we met ons waterschapswerk voor grote uitdagingen.

Daarnaast hebben we ons in het bestuursakkoord als doel gesteld om de tarieven slechts beperkt te laten stijgen en de schuldpositie te stabiliseren. Enerzijds met een scherp financieel kader als het gaat om investeringen. Anderzijds door € 4 miljoen te besparen op onze jaarlijkse kosten.

Deze ambities zijn beschreven in het bestuursakkoord:
“Een blauwgroene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen”.

“Het nieuwe bestuur wil extra investeren in het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering, vergroening, duurzaamheid en een goede waterkwaliteit. Daarbij moet er veel aandacht zijn voor samenwerking met partners en inwoners. Ook kiest het bestuur voor een duurzaam financieel beleid en beperking van lastendrukstijging.”
Persbericht Vechtstromen na vaststellen bestuursakkoord

Eind 2019 bent u met de overgangsbegroting al gestart om in lijn met uw bestuursakkoord de waterschapsactiviteiten voor 2020 te sturen. Sindsdien heeft het dagelijks bestuur in opdracht van u als algemeen bestuur nader verkend hoe de doelen, ambities en financiële kaders deze bestuursperiode samengesmeed kunnen worden. Het bestuursakkoord vormde daarbij het vertrekpunt.

1.1 *Proces MJV*

Het dagelijks bestuur wil samen met het algemeen bestuur invulling geven aan het bestuursakkoord. Afgelopen maanden heeft het dagelijks bestuur verder verkend hoe dat zou kunnen.

Op 13 mei bent u in een informerende bijeenkomst van het algemeen bestuur al mondeling meegenomen in de hoofdlijn van het voorstel. Deze memo betreft een schriftelijke weergave met meer diepgang. Tijdens de opiniërende bijeenkomst van het algemeen bestuur op 17 juni 2020 gaan wij hierover met elkaar in gesprek. Op 9 september 2020 is een extra opiniërende bijeenkomst (Peildag) gepland ter voorbereiding op besluitvorming over de MJV 2021-2030 op 23 september 2020. Daartoe wordt op de Peildag van 23 september een formeel AB-besluitvormingsmoment ingelast. Het dagelijks bestuur beoogt met dit proces om samen met het algemeen bestuur tot een zorgvuldige afweging van keuzes te komen. Met de vaststelling van de MJV 2021-2030 ligt het beleidsinhoudelijke en financiële kader voor de komende Programmabegroting 2021-2024 vast.

1.2 *Inhoud en leeswijzer*

Met deze memo nemen wij u mee in de ontwikkeling van de blauwgroene koers en het voorstel tot doorwerking daarvan in deze bestuursperiode 2019-2023. Met uw instemming kan de koers concreet worden gemaakt in de jaarlijkse meerjarenverkenningen (MJV). Te beginnen met de MJV 2021-2030.

We beginnen met een schets van de uitdaging die voorligt en hoe we vanuit de scenario's "Doelen centraal" en "Geld centraal", daarbij redenerend vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, gekomen zijn tot het voorstel van de blauwgroene koers".

Vervolgens is de essentie van de blauwgroene koers toegelicht en is een nadere uitwerking gegeven van de inhoudelijke en financiële ambities in lijn met het bestuursakkoord.

De inhoudelijke ambities betreffen: vergroening als uitgangspunt; beheeropgave centraal; klimaatopgave aanpakken door samenwerking; uitvoeren KRW-opgaven; focus op CO2 neutraliteit in plaats van energieneutraliteit en overige opgaven realiseren.

De financiële opgave richt zich op het realiseren van duurzaam financieel beleid. Daarvoor is een nadere uitwerking gegeven van de effecten van de blauwgroene koers voor investeringen, exploitatielasten en de afgesproken taakstelling. Tevens wordt het effect op de lastendruk voor huishoudens en bedrijven als ook de schuldpositie geduid. Aan het eind van de memo wordt ingegaan op de risico's van de huidige Coronacrisis.

In de bijlage is een financiële detailuitwerking van de scenario's gegeven.

1.3 De uitdaging

Bij eerste verkenning van de mogelijkheden om doelen, ambities en financiële kaders samen te smeden werd duidelijk dat dit niet gaat lukken zonder concessies te doen (tabel 1). Alle blauwgroene ambities uit het bestuursakkoord realiseren en de continuïteit van het waterschapswerk borgen kan niet binnen het financiële kader (scenario 1 *Doelen centraal*). Niet qua investeringsniveau en niet qua exploitatie (taakstelling). Zetten we het financiële kader voorop (scenario 2 *Geld centraal*) dan lopen we risico's in de continuïteit van het waterschapswerk en kan er geen recht worden gedaan aan de blauwgroene ambities van dit bestuur. Dit betekent dat er deze bestuursperiode keuzes moeten worden gemaakt vanuit de essentie van het bestuursakkoord.

Tabel 1 Doorwerking inhoudelijke en financiële ambities bestuursakkoord

Ambities	Scenario 1 Doelen centraal met gevolg dat:	Scenario 2 Geld centraal met gevolg dat:	Scenario 3 Blauwgroene koers met gevolg dat:
1. Vergroening als uitgangspunt	Intensivering vanaf 2021	Geen intensivering	Intensivering vanaf 2021
2. Beheeropgave centraal (dit zijn alle assets van Vechtstromen)	Intensivering vanaf 2021	Geen intensivering, risico op discontinuïteit bedrijfsprocessen, langer werken met maatwerkbesluiten rwzi's	Intensivering vanaf 2021
3. Klimaatopgave aanpakken door samenwerking	Realisatie vanaf 2021	Realisatie vanaf 2021	Realisatie vanaf 2021
4. Uitvoeren KRW-opgaven	Realisatie KRW herinrichting (watersysteem) en KRW stoffen (waterketen) conform wettelijke kaders	Realisatie KRW herinrichting (watersysteem) en KRW stoffen (waterketen) niet voor 2032 uitgevoerd	Realisatie KRW herinrichting (watersysteem) in 2027 en KRW stoffen (waterketen) in 2032
5. Focus op CO2 neutraliteit in plaats van energieneutraliteit	Realisatie energieneutraliteit in 2025	Realisatie energieneutraliteit ongewis	Focus op CO2 neutraliteit in plaats van energieneutraliteit
6. Nieuwe opgaven binnen exploitatie realiseren	Realisatie vanaf 2021	Geen financiële ruimte voor nieuwe opgaven binnen de exploitatie	Realisatie vanaf 2021
7. Duurzaam financieel beleid:			
- investeringskader	Extra € 131 mln.	Investeringskader BA is toereikend	Extra € 32 mln.
- exploitatielasten	Extra minimaal € 8 mln. per jaar	Geen extra exploitatielasten, behoudens autonome ontwikkelingen	Extra € 4,5 mln. per jaar (vanaf 2024)
- gevolg schuldpositie	In de bestuursperiode en ook daarna toename van de relatieve schuldpositie (344% in 2030), terwijl het aandeel kapitaallasten (t.o.v. totale exploitatielasten) n boven de norm van 30% uitkomt (32,8% in 2030)	Op termijn langzame afname van de relatieve schuldpositie (305% in 2030), terwijl het aandeel kapitaallasten (t.o.v. totale exploitatielasten) dan onder de norm van 30% uitkomt (29,5% in 2030).	In de bestuursperiode iets hogere schuldpositie (maximaal 388% in 2021). Daarna langzame afname van de relatieve schuldpositie (312% in 2030), terwijl het aandeel kapitaallasten (t.o.v. totale exploitatielasten) uitkomt op de norm van 30%.
- gevolg gemiddelde lastendrukstijging	Circa 4% en vanaf 2024 circa 4,8%	Aflopend van 3,4% naar 3,0% vanaf 2024, conform bestuursakkoord	Voor 2021-2024: 3,4% vast en vanaf 2025: 3,0%

1.4 Het voorstel

Conform uw opdracht heeft het dagelijks bestuur de verkenning verdiept. Met als doel om tot een voorstel te komen dat recht doet aan het blauwgroene denken dat ten grondslag ligt aan het bestuursakkoord. En een voorstel waarin, vanuit deze insteek, keuzes worden gemaakt.

Daartoe is in de verkenning een blauwgroene koers ontwikkeld. Dat is een koers die gebaseerd is op een blik ver voorbij deze bestuursperiode, maar oog heeft voor de uitvoerbaarheid in het beheergebied, de draagkracht van de waterschapsorganisatie met betrekking tot de financiën, de ambtelijke capaciteit en de haalbaarheid in de markt, en de huidige actualiteit in onze samenleving. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan de impact van de coronacrisis.

De wijze waarop deze koers de komende bestuursperiode doorwerkt in de inhoudelijke en financiële ambities uit het bestuursakkoord is als derde scenario opgenomen in tabel 1.

2 Redeneren vanuit verantwoordelijkheid

Het bestuursakkoord kenmerkt zich door aandacht voor het waterschapswerk in het licht van de grote maatschappelijke opgaven die op nationaal en Europees niveau onderkend worden. Dat zijn bijvoorbeeld de opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en biodiversiteit.

Binnen deze opgaven werken we als samenleving aan legio langetermijndoelen. Dat richt de inspanningen van partijen in de maatschappij en maakt dat we als collectief invulling geven aan een opgavegerichte aanpak. In die context hebben we als waterschap een rol en verantwoordelijkheid. Logischerwijs spitsen wij onze bijdrage toe op opgaven die voor Vechtstromen als waterbeheerder relevant zijn zoals; klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid. Niet voor niets zijn dit ook de inhoudelijke thema's in het bestuursakkoord.

Langetermijndoelen die wij binnen deze thema's onderkennen zijn;

- Klimaat: *“het realiseren van een klimaatrobuust Nederland in 2050”*
- Waterkwaliteit: *“het streven naar chemisch voldoende schoon en ecologisch gezond water”*
- Duurzaamheid: *“de uitvoering van onze watertaken op een wijze dat deze in balans is met de beschikbaarheid van de natuurlijke hulpbronnen”.*

Denk bij dit laatste aan het verkleinen van onze voetafdruk tot een niveau, waarbij geen sprake is van uitputting van natuurlijke hulpbronnen, zoals grondstoffen, ertsen, biomassa en biodiversiteit.

Door het lange termijn karakter van de genoemde doelen werken we hier deze bestuursperiode aan, maar ook in de bestuursperiode daarna en alle die daar op volgen. Dat besef van werken aan langetermijndoelen combineren met de kenmerken van ons beheergebied, de staat van onze assets en de actuele ontwikkelingen in de samenleving maakt het mogelijk om een bestendige koers uit te zetten.

“We hebben een geschiedenis en een toekomst, dat betekent dat we nu moeten handelen met de kennis van vandaag, maar met de verantwoordelijkheid voor morgen.”

AB bijeenkomst 13 mei 2020

De huidige pandemie is daarbij zonder meer van invloed op de wijze waarop we aan onze lange termijn doelen werken. Echter, nu net na de eerste besmettingsgolf is nog veel ongewis. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de lange termijn nemen we de actualiteit mee en beschouwen deze vanuit het perspectief van een blauwgroene toekomst waaraan iedereen kan meedoen.

In dat licht is de omgang met inhoudelijke en financiële kaders in het bestuursakkoord zeker relevant. Die combinatie noopt tot keuzes als we deze bestuursperiode resultaten willen behalen. Weliswaar moet er veel en achten we ook veel wenselijk, maar niet alles kan en hoeft morgen af. Dat geeft bewegingsruimte. Benutten van die ruimte kan, mits we daarbij onderkennen dat het waterschapswerk continu doorgaat en zich ontwikkelt vanuit een focus op de langetermijndoelen.

Afgelopen maanden heeft het dagelijks bestuur vanuit deze insteek verkend hoe invulling kan worden gegeven aan het bestuursakkoord. Via het spoor van een omgevingsanalyse naar langetermijndoelen, naar in beeld brengen van plooibaarheid van de inhoudelijke en financiële ambities, naar scenario's en bestuurlijke keuzes, ontwikkelt zich nu een solide blauwgroene koers die deze bestuursperiode geconcretiseerd kan worden via de Meerjarenverkenningen en jaarbegrotingen.

“Het vinden van ruimte is daarbij betiteld als een zoektocht naar plooibaarheid. Niet vanuit de insteek om plooiën glad te poetsen, maar om door anders te kijken de mogelijkheden te zien hoe we met het blauwgroene bestuursakkoord in de huidige context kunnen omgaan.”

Citaat intern werkdocument MJV januari 2020

3 De blauwgroene koers

De ontwikkeling van de koers verloopt stapsgewijs. De blauwgroene redeneerlijn is daarbij het houvast. De essentie van de koers en de belangrijkste inhoudelijke en financiële keuzes bij het doorlopen van de stappen zijn in de volgende paragrafen toegelicht.

3.1 Essentie

Als waterbeheerder staat een goed beheer van onze rioolwaterzuiveringen, stuwen, gemalen, 4000 kilometer aan beken en sloten en noodzakelijke bedrijfsgebouwen centraal. Het fundament van ons dagelijks werk, onze assets, moet op orde zijn. Dat vraagt om investeringen in bijvoorbeeld onze rioolwaterzuiveringen en het watersysteem en voldoende aandacht voor het beheer.

Vergroenen hanteren we daarbij als uitgangspunt. In beleid, beheer en investeringen benutten we de mogelijkheden om hier invulling aan te geven.

De noodzaak tot investeren bepalen we door te werken volgens de principes van het assetmanagement. Als we op grond van deze principes besluiten tot investeren dan doen zich

ook de kansen voor om efficiënt en effectief invulling te geven aan de veelheid aan opgaven die wij als waterbeheerder onderkennen.

Dat we investeringen in assets en het werken aan ambities op het gebied van klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid dus zo veel mogelijk eraan gaan koppelen staat buiten kijf. Juist door deze koppelingen is stapeling van opgaven mogelijk en draagt ons werk bij aan duurzame ontwikkeling en het werken aan de grote maatschappelijke opgaven. Hieraan ontleen we ook de legitimatie om op onderdelen meer tijd te nemen voor realisatie van onze blauwgroene ambities.

Goed voorbeeld is de keuze om de focus bij het werken aan het thema duurzaamheid te verleggen van energieneutraal naar CO2-reductie. Streven naar CO2-reductie, zoals ook de Europese green deal bepleit, leidt bij investeringen op de zuiveringsinstallaties of in het watersysteem tot meer duurzame keuzes. Wel betekent het dat we iets langer doen over het realiseren van onze ambitie inzake energieneutraliteit.

Ook voor klimaat en enkele overige opgaven, zoals de participatiebanen en digitale transformatie, zijn soortgelijke keuzes mogelijk. Dus keuzes, om opgaven net iets anders of op een ander moment op te pakken om in lijn met het blauwgroene akkoord meer duurzame resultaten te bereiken.

Voor de waterkwaliteit ligt het wat anders. Hier is de kaderrichtlijn water (KRW) dominant als het gaat om herinrichtingsprojecten. Het werken aan deze wettelijke opgave met 2027 als jaar waarin herinrichtingsmaatregelen voltooid zijn geven we een impuls. Waar het gaat om KRW-maatregelen op de rioolwaterzuivering volgen we de essentie van de blauwgroene koers. Dus, investeringen in de assets zijn leidend en bij herinrichting van een zuivering gaan we opgaven efficiënt en effectief stapelen vanuit een blauwgroen perspectief.

Naast voorgaande inhoudelijke aspecten zijn ook de financiële kaders integraal onderdeel van de blauwgroene koers. Insteek is een duurzaam financieel beleid.

3.2 Nadere uitwerking inhoudelijke ambities

Wat betekent de geschetste blauwgroene koers nu concreet voor de inhoudelijke ambities in het akkoord en hoe werkt dit door richting de Meerjarenverkenning en begroting?

Een korte toelichting op de belangrijkste punten:

- ***Vergroening als uitgangspunt***

Vergroening is deze bestuursperiode het uitgangspunt. In projecten en de ontwikkeling van beleid en beheeractiviteiten nemen we de mogelijkheden tot vergroening mee. We denken goede resultaten te kunnen boeken via o.a. maaibeheer, inzaaien kruidenmengsels, herinrichting waterlopen, maar ook het stellen van ecologische eisen bij het verpachten van gronden en de ontwikkeling van blauwe diensten en (beheer)afspraken met gebiedspartners. Zo versterken we biodiversiteit en daarmee de ontwikkeling van een gezonde leefomgeving.

- ***De beheeropgave centraal***

Voor het watersysteem en de waterketen continueren en ontwikkelen we het asset-management en daar baseren we het beheer van alle eigendommen/assets op. Continuïteit van de bedrijfsvoering borgen door beheer op orde is het streven. Dat betekent in de waterketen bijvoorbeeld dat installaties of onderdelen daarvan vernieuwd en vervangen worden als het risicoprofiel te groot is. Zowel op de zuiveringsinstallaties als in het watersysteem en het beheer van faciliteiten worden opgaven en ambities op het gebied van klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid gekoppeld aan de beheer- en vervangingsinvesteringen.

*“Assets die doen wat ze moeten
doen vormen het fundament
onder ons waterschapswerk”*
AB bijeenkomst 13 mei 2020

- ***Klimaatopgave aanpakken door samenwerking***

Om tot een klimaat- en waterrobuust systeem in 2050 te komen, richten we ons op slimme koppelingen met andere opgaven en initiatieven, zowel van onszelf als van anderen. In ons beheergebied laat de klimaatopgave zich beschrijven als de omgang met structurele droogte en incidentele wateroverlast en is het een collectieve opgave. Daarom zetten we de komende jaren beperkt in op extra herinrichtingsprojecten in het watersysteem. Daarentegen versterken we de bijdrage van de dagelijkse beheeractiviteiten aan een klimaatrobuust systeem en ontwikkelen we de aanhaakmogelijkheden bij klimaatadaptatie-initiatieven van partners. Bijvoorbeeld via het spoor van de risicodialogen. Het voeren van deze dialogen is een afspraak binnen de nationale delta-aanpak ruimtelijke adaptatie.

- ***Uitvoeren KRW opgaven***

Kwaliteit en integraliteit gaan bij het werken aan de waterkwaliteitsopgaven boven snelheid. Dat geldt zowel voor de Kaderrichtlijn water (KRW) maatregelen in het watersysteem als in de waterketen.

Benutten van de samenhang tussen KRW-herinrichtingsmaatregelen en de klimaatopgave en andere ruimtelijke ontwikkelingen vraagt om zorgvuldige planvorming, goede gebiedsprocessen en tijd. Echter, door in te steken op een KRW-impuls zetten we voor de KRW-herinrichtingsprojecten deze bestuursperiode alles op alles om in lijn met bestuursakkoord de KRW-herinrichtingsambitie in 2027 te realiseren. Grondposities zijn daarin cruciaal. Een beperkte uitloop is naar verwachting ook bij extra inzet echter onvermijdelijk wanneer we niet tot onteigening willen overgaan en vasthouden aan de kwaliteit en integraliteit van de gebiedsprocessen.

In de waterketen is de opgave voor de KRW gekoppeld aan de opgave voor ‘beheer op orde’. Goed functionerende assets in de afvalwaterketen zijn namelijk een eerste vereiste voor het kunnen realiseren van een goede waterkwaliteit. Bij het werken aan beheer op orde worden

de mogelijkheden tot verwijdering van microverontreinigingen, zoals medicijnresten, meegenomen. In 2032 zal worden voldaan aan de KRW-uitdagingen in de waterketen.

- ***Focus op CO2-reductie in plaats van energieneutraliteit***

Het bovenliggende doel van energieneutraliteit is het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Dit als onderdeel van het mondiale klimaatakkoord. Door in het blauwgroene scenario de scope te verbreden van energieneutraliteit naar CO2-reductie ontstaan tal van kansen om bij beheer en vervanging CO2-reductie vorm te geven. Zo kunnen we met het werken aan onze watertaken sterker bijdragen aan duurzame ontwikkeling dan met een streven naar energieneutraliteit alleen. Met focus op CO2-reductie kiezen we voor verbreding van de scope; energieneutraliteit is daar een onderdeel van.

Deze scopeverbreding en daarmee wat langer de tijd nemen om energieneutraal te worden kan binnen de afspraken die hierover op nationaal niveau zijn gemaakt. Energieneutraal in 2025 is een afspraak die voor de waterschappen als sector gelden. Diverse waterschappen verwachten in 2025 al energieproducent te zijn, waardoor een energieneutrale waterschapssector in 2025 al binnen bereik is.

- ***Overige opgaven binnen de exploitatie***

Voor participatiebanen, assetmanagement, ICT en digitale transformatie worden de ambities uit het bestuursakkoord vastgehouden. De financiële ruimte die hiervoor nodig is werkt door in de exploitatieopgave. Dat kan betekenen dat voor sommige overige opgaven het realisatiemoment in de tijd wat kan schuiven op basis van het doelmatigheidsargument.

Financieel is al wel enige structurele ruimte gecreëerd voor nieuwe/aanvullende inhoudelijke opgaven en maatschappelijke taken. Vanaf 2021 is rekening gehouden met de: *omgevingswet, assetmanagement, ICT en digitale transformatie* en vanaf 2022 met: *participatiebanen, uitbreiding educatie en ICT/digitale transformatie*.

Echter, de ambities gerelateerd aan onze inhoudelijke opgaven en onze maatschappelijke taak zijn nu nog niet in de meerjarenbegroting verwerkt. Komend jaar wordt de plooibaarheid van de exploitatie in beeld gebracht. De uitkomsten, de maatschappelijke ontwikkelingen en de voortgang op de inhoudelijke ambities zullen we in het traject richting de MJV 2022 bestuurlijk bespreken. Dan wordt beoordeeld of/in welke mate er financiële ruimte is voor de overige ambities en wordt er geprioriteerd (zie bijlage 3.3.2 voor nadere financiële duiding).

3.3 Nadere uitwerking financiële ambities

Uw opdracht om te verkennen hoe de uitdagingen, ambities en kaders in het bestuursakkoord samengesmeed kunnen worden tot een bestendige koers voor deze bestuursperiode is gegeven in een periode met een opgaande economische lijn. Op dit moment worden we als gevolg van de Corona pandemie geconfronteerd met een economische neergaande lijn.

De maatschappelijke context en daarmee de prioriteiten in de samenleving zijn in korte tijd sterk gewijzigd. Voor zover we nu kunnen overzien zijn de financiële risico's die dit met zich mee kan brengen beschreven in paragraaf 3.4. Door de focus op de lange termijndoelen is de huidige crisis beperkt van invloed op de inhoudelijke ambities, maar wel van invloed op de financiële ambities en daarmee de voortgang die gemaakt kan worden qua realisatie van de inhoudelijke ambities.

De focus op de lange termijn waar het gaat om de inhoudelijke ambities, maakt dat er ook voor gekozen is om de financiële ambities in een langjarig perspectief te plaatsen. Als vertrekpunt is de overgangsbegroting 2020 gehanteerd.

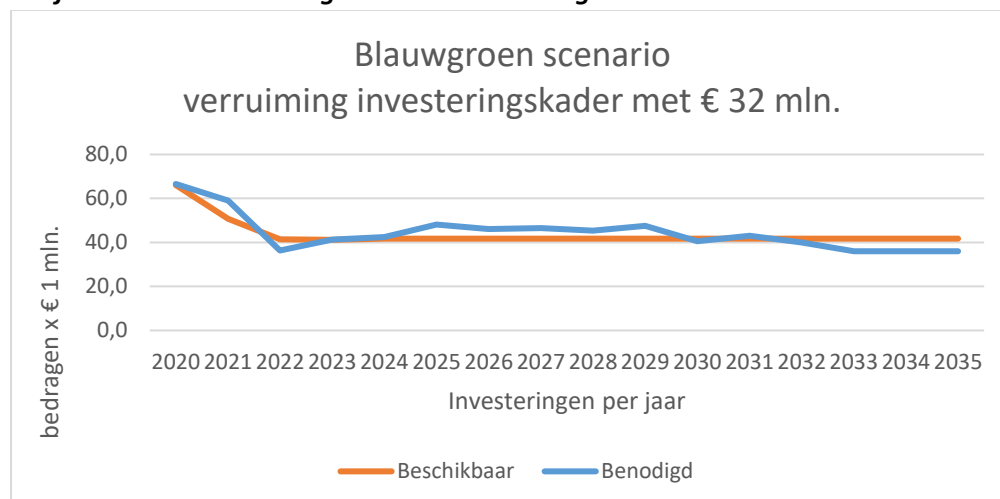
In paragraaf 1.1 en 1.2 is reeds aangegeven dat gewerkt is met drie verschillende scenario's. In de bijlage zijn deze financieel nader uitgewerkt. Het voorstel in deze memo is gericht op het blauwgroene scenario. Voor dit scenario is de financiële ambitie nader uitgewerkt.

Bij de uitwerking is de volgende ambitie uit het bestuursakkoord als vertrekpunt genomen: *"We zetten in op een duurzaam financieel beleid. De komende jaren worden gebruikt om de lastendrukstijging te beperken en de schuldpositie te stabiliseren, waarbij tevens ruimte voor beleidsintensiveringen is".*

3.3.1. Verruiming investeringskader

In het bestuursakkoord is de verwachting uitgesproken dat het financieel beleidskader tot en met 2023 (waarbij het investeringskader reeds met € 17,5 miljoen was opgehoogd t/m 2023) voldoende dekkend zou zijn voor de ambities uit het bestuursakkoord. Nu de financiële uitwerking van de ambities heeft plaatsgevonden en uiterst kritisch naar de investeringen is gekeken, blijkt het financiële kader niet toereikend. Dat vraagt om een verruiming van het financiële kader voor investeringen deze bestuursperiode met € 32 miljoen. Die € 32 miljoen is nodig om de komende jaren het beheer verder op orde te brengen en de KRW-opgave te realiseren, zowel voor KRW herinrichting in 2027 als KRW stoffen in 2032.

Grafiek 1 **Investeringskader in het blauwgroene scenario**



In de grafiek is over een periode van 15 jaar het benodigde en beschikbare bedrag aan investeringen weergegeven. Hierin is de extra benodigde € 32 miljoen verwerkt. Dit is geïnventariseerd voor een periode van 15 jaar. Daarmee wordt een goed beeld gekregen van hetgeen nodig is om de KRW opgave te realiseren en voor de grote investeringen in renovaties van de rwzi's.

Toelichting op de grafiek:

- In 2020 en 2021 is het investeringskader hoger dan latere jaren door bestedingen Energiefabriek en zonnepanelenvelden
- Tot en met 2035 is met de impuls van € 32 miljoen voor investeringen het investeringskader toereikend. Vanaf 2024 is de benodigde investeringsomvang tijdelijk nog wel hoger dan het beschikbare investeringskader, maar over de hele periode is voldoende beschikbaar. Tevens wordt verwacht dat door het slim programmeren en het benutten van subsidiemogelijkheden een en ander passend kan worden gemaakt.
- Vanaf 2032 is het benodigde kader lager dan het beschikbare. De verwachting is dat in 2032 de volledige KRW-opgave is afgerond. In de programmering wordt rekening gehouden dat de KRW herinrichting wordt uitgevoerd tot en met 2027. De investeringen in KRW stoffen loopt door tot en met 2032. Dat laatste zoveel mogelijk gekoppeld aan de renovaties van de rwzi's die tot 2032 voorzien worden.
- Vanaf 2024 stabiliseert het jaarlijkse investeringskader zich op circa € 43 mln. , waardoor een meer bestendig investeringsvolume wordt verkregen zoals wordt nagestreefd met het duurzaam financieel beleid.
- De grafiek geeft het investeringskader weer van de hele organisatie, dus van alle 3 programma's die we binnen de organisatie onderscheiden. Ten opzichte van het huidige investeringskader in 2020 heeft tussen de programma's een verschuiving plaatsgevonden van het investeringskader watersysteem naar waterketen van circa € 6,5 miljoen per jaar (vanaf 2025). Met deze verschuiving worden de beschikbare investeringsmiddelen in de toekomst beter op de investeringsbehoefte van de programma's afgestemd. Het effect hiervan is dat de kosten (kapitaallasten) op langere termijn (na 2025) voor het waterketenbeheer toenemen en dezelfde kosten voor het watersysteembeheer afnemen.

Het effect van de verruiming van het investeringskader leidt tot aanpassing van de kosten in de begroting:

- extra rente en afschrijving, oplopend tot circa € 2,4 miljoen vanaf 2024;
- hogere schuldpositie van € 32 miljoen door aan te trekken leningen ter financiering van de extra investeringen.

3.3.2 Blauwgroene koers en exploitatieopgaven

In het bestuursakkoord zijn ook opgaven/ambities opgenomen die gevolgen hebben voor de exploitatiebegroting. Er is een uitwerking gemaakt van de opgaven uit het bestuursakkoord voor assetmanagement, ICT en digitale transformatie, participatiebanen, omgevingswet,

vergroeningsstrategie en educatie. Dat leidt tot een extra behoefte aan middelen van € 1,7 miljoen. Voor deze opgaven wordt nog beleid opgesteld dat aan u wordt voorgelegd. Daarnaast zijn voor de meerjarenverkenning de autonome ontwikkelingen in beeld gebracht. Dat leidt tot een extra bedrag van € 0,7 miljoen. Dat betreft een nadeel op de belasting-opbrengsten, een nadeel op energiebelasting, een nadeel op een voorziening waarin moet worden bijgestort en een voordeel op rentekosten.

Het effect van de extra investeringsopgaven en exploitatieopgaven is in tabel 2 opgenomen. Zowel de toename van de kosten als de dekking die wordt voorgesteld is in het overzicht per jaar van 2021 tot en met 2024 aangegeven.

Tabel 2 Overzicht uitzetting en dekking per jaar 2021-2024

Samenvattend overzicht lasten en baten¹:

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2021	2022	2023	2024
Extra kapitaallasten	100	1.200	2.100	2.400
Ambities overige opgaven	1.300	1.700	1.700	1.450
Autonome ontwikkelingen	700	700	700	700
Subtotaal lasten	2.100	3.600	4.500	4.550
dekking:				
Inzet extra dividend nwb	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Inzet extra tariefsegalisatie	-600	-1.300	-1.300	-650
Inzet voordeel rente	-350	-500	-600	-700
Lastendrukstijging vast op 3,4%	-140	-420	-840	-1.400
Subtotaal baten	-2.090	-3.220	-3.740	-3.750
Verschil lasten-baten (= extra taakstelling)	10	380	760	800

De totale exploitatielasten nemen in 2024 met structureel € 4,5 miljoen toe.

Als dekking wordt voorgesteld:

- Inzet extra dividend van de NWB. Naar verwachting is de dividenduitkering van de NWB over 2019 fors hoger dan verwacht en zal ook hoger blijven, zodat op basis van een voorzichtige inschatting € 1 miljoen extra kan worden ingezet. In het bestuursakkoord werd er vanuit gegaan dat eventueel extra dividendopbrengsten voor verbetering van de schuldpotentie zou worden gebruikt. Nu wordt het voor de exploitatie ingezet om zo de lastendruk gematigd te houden.
- Extra inzet van gemiddeld € 0,9 miljoen uit de tariefegaliseringsreserves. Dat kan als gevolg van het positieve jaarrekeningresultaat over 2019 en nog een surplus aan ruimte binnen de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveren.
- Een oplopend rentevoordeel van € 0,5 miljoen, vanwege de gunstige rente-ontwikkelingen lange termijn financieringen op de kapitaalmarkt.

¹ Ten opzichte van de presentatie voor het AB van 13 mei 2020 zijn enkele bedragen herzien als gevolg van meer nauwkeurige analyse van de uitkomsten in het gehanteerde rekenmodel. Het totaalbeeld is niet gewijzigd.

- En dit wordt mogelijk door de lastendrukstijging te fixeren op 3,4% t/m 2024 (zie hierna). Dit geeft een cumulatieve extra opbrengst in 2024 van € 1,4 miljoen.

Er resteert na bovenstaand dekkingsvoorstel nog een tekort van € 0,8 miljoen vanaf 2024 dat als extra taakstelling wordt meegenomen naast de taakstelling uit het bestuursakkoord. De totale taakstelling bedraagt dan € 1 miljoen in 2021, oplopend tot € 2,9 miljoen in 2022, en € 4,8 miljoen vanaf 2023.

3.3.3 Lastendruk

Onderdeel van het dekkingsvoorstel is het vastzetten van de lastendrukstijging op 3,4% voor deze bestuursperiode. Dat is een afwijking ten opzichte van het bestuursakkoord. In het bestuursakkoord is de financiële ambitie benoemd om de lastendruk deze bestuursperiode te laten dalen met 0,1% per jaar. Van 3,4% lastendrukstijging in 2020 tot 3,0% in 2024.

Vanaf 2025 bedraagt de lastendrukstijging in de blauwgroene koers 3,0%. In de bijlage is de detailuitwerking van de scenario's financieel opgenomen in een tienjarenoverzicht.

Tabel 3 De lastendrukstijging voor de verschillende categorieën

<u>Lastendrukstijging t.o.v. voorgaand jaar:</u>	2020	2021	2022	2023	2024
Eenpersoonshuishouden (huurw oning)	4,1%	4,0%	3,9%	4,2%	3,6%
Meerpersoonshuishouden (koopw oning)	3,2%	3,1%	3,1%	3,0%	3,3%
Bedrijf (met 50 ve)	2,8%	3,4%	3,3%	3,2%	3,7%
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	4,9%	4,8%	4,8%	4,8%	3,8%
Gewogen gemiddelde lastendruk	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%
Kader bestuursakkoord	3,4%	3,3%	3,2%	3,1%	3,0%

Ogenscheinlijk lijken de eenpersoonshuishoudens en agrarische bedrijven procentueel meer te betalen dan de andere categorieën (het zogenaamde "mandjes" concept). Echter, in deze percentages zit een korting verdisconteerd vanwege de toegepaste gedifferentieerde inzet van de reserve tariefegalisatie watersysteembeheer (tijdelijk ten gunste van de tarieven: ingezetenen, ongebouwd en natuur en ten laste van het tarief gebouwd).

In de begroting 2020 is aangegeven dat zonder deze gedifferentieerde inzet een eenpersoonshuishouden in 2020 eigenlijk 3% extra lastendrukstijging moest hebben en een agrarisch bedrijf 7,0% extra lastendrukstijging (bovenop de gewogen gemiddelde lastendruk van 3,4%). De meeste andere waterschappen hebben de tarieven in de begroting 2020 wel ten volle aangepast. Vechtstromen heeft de keuze gemaakt om deze verhoging over de vier jaren 2020-2023 uit te smeren. Dus, dat verklaart dat de komende drie jaren de eenpersoonshuishoudens circa 0,8% hogere lastendruk hebben dan het gemiddelde en de agrarische bedrijven circa 1,4% meer dan het gemiddelde.

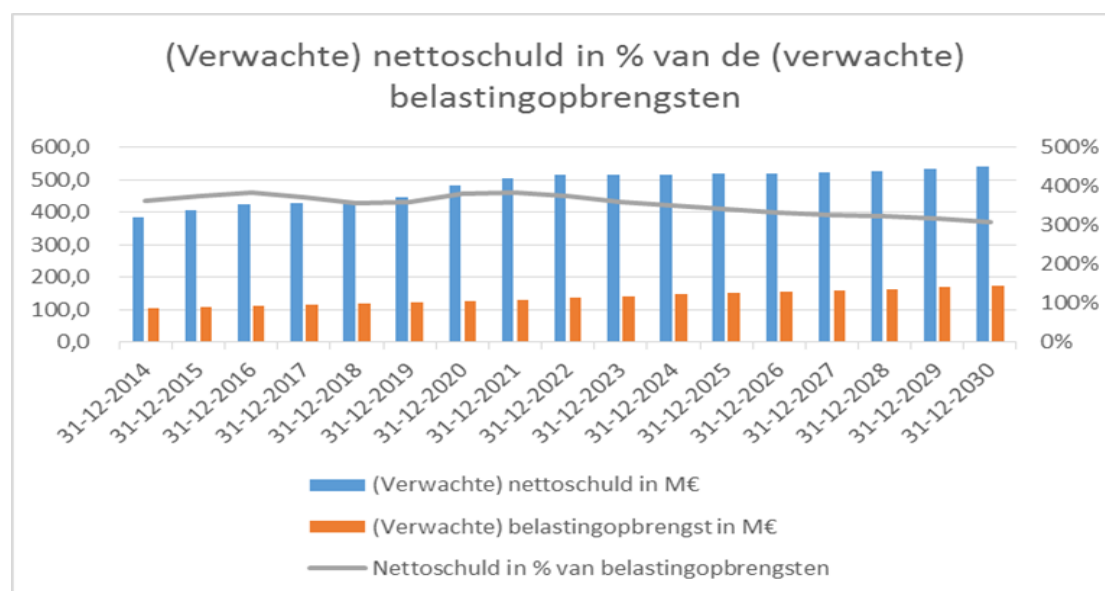
Vanaf 2024 is de procentuele lastendrukstijging nagenoeg gelijk voor alle categorieën. Daarnaast is wettelijk voorgeschreven dat de kostentoedeling voor de tarieven watersysteembeheer ten minste eens in de vijf jaar dient te worden herijkt. In de begroting 2017 was de laatste herijking, zodat in de begroting 2022 de volgende herijking van de

kostentoedeling zal plaatsvinden. Afhankelijk van de uitkomsten van de herijking is het mogelijk dat er verschuivingen in de procentuele lastendrukstijging tussen de categorieën ontstaan.

3.3.4 Schuldpositie

Doelstelling van het bestuursakkoord is om als onderdeel van het duurzaam financieel beleid de schuldpositie te stabiliseren. Bij een verruiming van het investeringskader met € 32 miljoen zal de schuld in absolute zin eerst nog verder toenemen.

Grafiek 2 Verwachte netto schuld als percentage van de verwachte opbrengsten



In de grafiek kunt u het volgende aflezen:

- De blauwe kolommen of staven geven de ontwikkeling van de schuld weer in absolute bedragen
- De rode staven geven de ontwikkeling van de belastingopbrengsten weer, ook in absolute bedragen.
- De omvang van de bedragen wordt in de schaal aan de linkerkant van de grafiek weergegeven. Aan de rechterkant is de schaalindeling van de relatieve schuldontwikkeling weergegeven. In de huidige begroting 2020-2023 is eerst sprake van een lichte stabilisatie van de schuldpositie, maar daarna stijgt de schuldpositie naar € 520 miljoen eind 2029. Dit wordt veroorzaakt door conform het bestuursakkoord het doorvoeren van een structurele verhoging van het investeringskader met bruto jaarlijks € 10 miljoen en vanaf 2021 door de investeringen te indexeren voor inflatie.

In deze MJV 2021-2030 is sprake van een stijging van de schuldpositie naar € 540 miljoen eind 2030. Dit wordt veroorzaakt door een eenmalige verhoging van het investeringskader met € 32 miljoen in de jaren 2021 t/m 2023.

- De grijze lijn geeft de relatieve schuldontwikkeling weer. Dat wordt berekend door de schuld te delen door de belastingopbrengsten (met aan de rechterkant de schaalindeling). In de huidige begroting 2020-2023 is eerst sprake van een stijging van de relatieve schuldpositie naar 385% in 2020, waarna deze geleidelijk daalt naar 325% in 2029.

In deze MJV 2021-2030 is sprake van een stijging van de relatieve schuldpositie van 388% in 2021 en daarna daalt dit naar 312% in 2030. Dit is in relatieve zin lager dan in de huidige begroting 2020-2023 vanwege de hogere belastinginkomsten als gevolg van het fixeren van de lastendruk op 3,4% t/m 2024.

3.4 *Risico's coronacrisis.*

Het IMF voorspelt een wereldwijde economische crisis als gevolg van het Coronavirus. Voor de eurozone is de prognose voor 2020 een krimp van 7,5%, waarbij Nederland vooralsnog precies op dat gemiddelde uitkomt. Op basis van een eerste kwalitatieve inschatting van het GBLT op het mogelijke effect van de Corona-crisis is door Vechtstromen een eigen kwantitatieve inschatting gemaakt. De coronacrisis heeft vooral effect op de belastingopbrengsten van Vechtstromen. Anders dan bij gemeenten zijn de uitgaven van het waterschap minder gevoelig voor de crisis; de projectuitvoering gaat wel door.

Ondanks de grote onzekerheden is vanuit de behoefte aan een tijdig risicobesef gekeken naar de mogelijke doorwerking op de ramingen voor belastingopbrengsten, kwijscheldingen en oninbare belastingen. In zijn algemeenheid geldt dat lagere belastinggrondslagen zorgen voor hogere tarieven (dezelfde kosten worden over minder belastingeenheden omgeslagen).

Met in achtneming van de onzekerheden kunnen de financiële effecten op de belastingopbrengsten als volgt worden ingeschat:

- voor de belastingen een verwachte teruggang van € 1,3 miljoen (met name ve's bedrijven);
- voor de kwijschelding een verwachte toename van € 1,1 miljoen (bij 25% hogere kwijschelding);
- voor oninbaar een verwachte toename van € 0,3 miljoen (bij 20% oninbaar van huidige totale uitstel van betalingen).

Op basis van deze eerste inschatting van het financiële effect van de coronacrisis lijkt een structurele tegenvaller van € 2,7 miljoen per jaar op een totaal aan belastingopbrengsten van netto € 126 miljoen mogelijk. Dit komt overeen met 2% van de belastingopbrengsten. Indien dit aan de orde is zal de gemiddelde lastendruk ook circa 2% per jaar hoger zijn dan hetgeen in de voorgaande paragrafen is berekend. De uiteindelijke hoogte hiervan is nog erg onzeker. Bij de komende programmabegroting 2021-2024 bestaat hierover waarschijnlijk meer duidelijkheid.

BIJLAGE: detailuitwerking scenario's financieel

Scenario 1: Doelen centraal		Scenario maximaal doelbereik (M€ 130,9 extra investeringen in 2021 tm 2027 en M€ 1 extra jaarlijkse personeelskosten)										
		B 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Investeringen	Extra bruto-investeringen (na afbreukrisico's)	0,0	14,1	21,6	23,9	16,4	17,4	18,5	19,1	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	Totale exploitatielasten	143,7	149,9	155,0	158,1	164,1	170,0	176,3	182,0	185,1	190,6	196,4
	Kapitaallasten in % lasten	28,2%	28,7%	29,6%	30,4%	31,4%	31,9%	32,4%	32,5%	32,6%	32,7%	32,8%
	Personeelslasten in % lasten	31,7%	32,0%	32,0%	32,5%	32,4%	32,4%	32,3%	32,4%	32,3%	32,5%	32,6%
	Overige kosten (excl. toev. reserves) in % van lasten	40,2%	39,4%	38,4%	37,1%	36,2%	35,7%	35,2%	35,1%	35,1%	34,8%	34,6%
	Totaal in % van lasten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Belastingen	Lastendrukstijging t.o.v. voorgaand jaar:											
	Eenpersoonshuishouden (huurw oning)	4,1%	4,6%	4,4%	4,7%	4,7%	3,5%	3,8%	3,3%	2,0%	3,2%	3,3%
	Meerpersoonshuishouden (koopw oning)	3,2%	3,6%	3,6%	3,4%	4,8%	3,6%	3,8%	3,4%	1,8%	3,1%	3,2%
	Bedrijf (met 50 ve)	2,8%	3,9%	4,2%	3,4%	5,1%	3,9%	4,0%	3,7%	1,5%	2,9%	3,2%
	Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	4,9%	5,5%	4,9%	5,6%	4,7%	3,3%	3,8%	3,1%	2,4%	3,5%	3,5%
	Gewogen gemiddelde lastendruk	3,4%	4,0%	3,9%	3,7%	4,8%	3,6%	3,8%	3,4%	1,8%	3,1%	3,3%
Financiële positie	Netto schuld in M€	480,4	504,3	526,2	545,3	562,4	579,6	597,2	615,9	618,3	621,2	625,0
	Belastingopbrengsten in M€	126,7	131,4	136,8	142,1	149,4	155,0	161,3	166,9	170,0	175,6	181,5
	Netto schuld in % van belastingopbrengsten	379%	384%	385%	384%	376%	374%	370%	369%	364%	354%	344%
Scenario 2: Geld centraal		Scenario berekening investeringsruimte bij AFLOPEND lastendrukkader, GEEN extra investeringsruimte)										
		B 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Investeringen	Extra bruto-investeringen (na afbreukrisico's)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	Totale exploitatielasten	143,7	149,4	153,4	154,6	158,4	163,2	168,0	172,1	175,6	181,4	187,5
	Kapitaallasten in % lasten	28,2%	28,7%	29,1%	29,1%	29,4%	29,4%	29,5%	29,1%	28,6%	29,0%	29,4%
	Personeelslasten in % lasten	31,7%	31,4%	31,7%	32,5%	32,8%	33,0%	33,2%	33,5%	34,1%	34,1%	34,1%
	Overige kosten (excl. toev. reserves) in % van lasten	40,2%	39,9%	39,2%	38,4%	37,8%	37,6%	37,3%	37,4%	37,3%	36,9%	36,5%
	Totaal in % van lasten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Belastingen	Lastendrukstijging t.o.v. voorgaand jaar:											
	Eenpersoonshuishouden (huurw oning)	4,1%	3,9%	3,8%	4,1%	3,0%	2,8%	3,0%	2,6%	2,2%	3,5%	3,6%
	Meerpersoonshuishouden (koopw oning)	3,2%	3,0%	2,9%	2,8%	3,0%	2,9%	3,0%	2,7%	2,0%	3,5%	3,5%
	Bedrijf (met 50 ve)	2,8%	3,1%	3,0%	2,6%	3,0%	3,3%	3,3%	3,1%	1,9%	3,7%	3,8%
	Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	4,9%	5,0%	5,0%	5,1%	3,3%	2,4%	2,8%	2,1%	2,5%	3,3%	3,3%
	Gewogen gemiddelde lastendruk	3,4%	3,3%	3,2%	3,1%	3,0%	2,9%	3,0%	2,7%	2,1%	3,5%	3,6%
Financiële positie	Netto schuld in M€	480,4	490,3	491,0	487,0	490,8	494,5	498,4	503,7	510,9	518,3	526,4
	Belastingopbrengsten in M€	126,7	130,0	135,1	140,0	144,5	148,2	152,9	157,2	160,5	166,4	172,6
	Netto schuld in % van belastingopbrengsten	379%	377%	363%	348%	340%	334%	326%	320%	318%	311%	305%
Scenario 3: Blauwgroene koers		Blauwgroen scenario (€ 32 miljoen extra investeren in 2021 tm 2023)										
		B 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Investeringen	Extra bruto-investeringen (na afbreukrisico's)	0,0	15,0	12,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	Totale exploitatielasten	143,7	148,9	153,8	156,0	160,2	164,9	169,6	173,7	176,9	182,7	188,7
	Kapitaallasten in % lasten	28,2%	28,9%	29,7%	30,2%	30,5%	30,5%	30,5%	30,1%	29,5%	29,8%	30,1%
	Personeelslasten in % lasten	31,7%	31,5%	31,6%	32,2%	32,5%	32,7%	32,9%	33,2%	33,8%	33,9%	33,9%
	Overige kosten (excl. toev. reserves) in % van lasten	40,2%	39,6%	38,7%	37,6%	37,1%	36,8%	36,6%	36,7%	36,7%	36,3%	36,0%
	Totaal in % van lasten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Belastingen	Lastendrukstijging t.o.v. voorgaand jaar:											
	Eenpersoonshuishouden (huurw oning)	4,1%	4,0%	3,9%	4,2%	3,6%	2,9%	2,9%	2,5%	2,1%	3,4%	3,5%
	Meerpersoonshuishouden (koopw oning)	3,2%	3,1%	3,1%	3,0%	3,3%	3,0%	3,0%	2,5%	1,9%	3,4%	3,5%
	Bedrijf (met 50 ve)	2,8%	3,4%	3,3%	3,2%	3,7%	3,3%	3,3%	2,9%	1,8%	3,5%	3,8%
	Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	4,9%	4,8%	4,8%	4,8%	3,8%	2,8%	2,8%	2,0%	2,4%	3,3%	3,3%
	Gewogen gemiddelde lastendruk	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,0%	3,0%	2,5%	2,0%	3,4%	3,5%
Financiële positie	Netto schuld in M€	480,4	504,3	516,1	516,0	517,8	519,4	521,3	524,7	530,1	535,7	542,1
	Belastingopbrengsten in M€	126,7	129,9	135,4	140,7	145,6	149,9	154,7	158,7	161,9	167,5	173,7
	Netto schuld in % van belastingopbrengsten	379%	388%	381%	367%	356%	346%	337%	331%	327%	320%	312%

In scenario 3, de blauwgroene koers bedraagt de lastendrukstijging vanaf 2025 3,0%. In sommige jaren wijkt het percentage iets af van de 3,0% (zowel lager als hoger), maar dat wordt geëgaliseerd naar 3,0% door inzet van de tariefsegalisatieserves.